

עומקא דפרשה

הקב"ה לחברותא או שיעור
קובעים
עיתים

פר' תזריע מצורע - בענין איסור לשון הרע

ערש"ק ג' אייר תש"ע

- הפסד ממוזן במניעת לשה"ר
- לא יחרץ כלב לשונו
- רמיזת לשה"ר
- לשוה"ר בפיוס בשלושה
- גדר אבק לשה"ר
- לשה"ר בעדים

- לשה"ר לתועלת עצמו
- סיפור בשבח חבירו
- שער הציון
- לשה"ר על דומם
- שואל בענין
- לשה"ר על אמת

לא יחרץ כלב לשונו

הרב יצחק ז'יין

בילקוט (בא רמז קפז), וכן בסוף פרק שירה, יש מדרש פליאה, וזה לשונו:

"רבי ישעיה תלמידו של ר' חנינא בן דוסא היה מתענה שמונים [וחמש] תעניות, אמר, כלבים שכתוב בהם 'והכלבים עזי נפש' (ישעיה נו, יא) יזכו לומר שירה זו 'בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו' (תהלים צה, ו). נענה אותו מלאך מן השמים ואמר, ישעיה, עד מתי אתה מתענה על אותו דבר, גזירה היא מפני הקב"ה, [מיום] שגלה סודו לחבוקק הנביא לא גלה דבר זה לשום בריה שבעולם. אלא בשביל שאתה תלמידו של חכם גדול, לכך זקקו לי מן השמים ושלונו אליך, ואמר, כלבים כתיב בהן 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצואתן לכתוב בהן ספר תורה תפלגין ומזוזות וכו'".

והמדרש אומר דרשיני, דאף שהכלבים הם עזי נפש, מ"מ מדוע לא יוכלו לומר שירה, הרי גם בשאר בהמות מצאנו תכונות מגונות ומ"מ אומרות שירה. ועוד יש להבין, מה השיב לו מקרא 'ולכל בני ישראל וגו', דלכאורה מה שלא חרצו לשונם עליהם היה רק מפני כבודן של ישראל ולא מפני מעלתן של הכלבים. עוד יש להבין מה ענין לכאן הא דזכו לעבד מצואתן ספר תורה.

והנראה בזה, בהקדם מה שמבואר בכמה מקומות שהמספר לשה"ר נמשל לכלב, ובפסחים (ק"ח), אמרו, "כל המספר לשון הרע וכו' ראוי להשליכו לכלבים", ופירש בשמירת הלשון (ח"ב פ' משפטים) בשם ספר חרדים (פל"ג) שזה מרמז למה שאמרו המקובלים דלפעמים מענישים למעלה את המספר לשון הרע שנשמתו מתגלגלת בכלב. ועוד האריך בשמה"ל לבאר שכל ענינו של כלב שוטה מרמז על המספר לשון הרע.

ומה יונעם להבין לפ"ז מה שאמרו חז"ל (שבת קנה:), "אמר רב פפא לית דעניא מכלבא", דהיינו שאין עני יותר מכלב. וענין זה מתמיה, מדוע דוקא הכלב עני מכל החיות. אך לדברינו יבואר היטב, כי בשמירת הלשון (ח"א פ"ו) מביא מספר הקנה דלשון הרע מביא לידי עניות, וכיון שהכלב מסמל את בעל הלשון, לכן אין עני ממנו.

והנה מצאנו שבעון לשון הרע שדיברו אחי יוסף נתגלגלו אבותינו למצרים, וכפי שמבואר בתנחומא (וישב סימן ב) ועוד, וברש"י (שמות ב, יד) כתב, "ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל". ומה"ט נתגלגלו ישראל דוקא תחת שלטון פרעה שהיה מקולקל בלשונו ואותיותיו פה-רע, ונמשל לכלב (ביאור הגר"א על חד גדיא). ובספר יצירה מבואר שגלות מצרים היא באות פ של מנצפ"ר, לרמז על גלות הדיבור. ולכך היה משה כבד פה, ואכמ"ל.

אכן כשיצאו ישראל ממצרים תיקנו את חטא הלשון, ובזכות זה זכו להיגאל, וכמבואר במדרש (ויק"ר לב, ה) ועוד. ונראה דזהו עומק הענין מה שנאמר בצאת ישראל ממצרים 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', דידוע שתיקנו כל הבריא תלויה במעשי האדם, וכמו שבחטא אדא"ר נתקלקלה כל הבריאה וכן לע"ל יתוקן כל הבריאה, וכן כאשר תיקנו ישראל את חטא הלשון, באותה עת נתקן גם קלקול הכלבים במה שמרמזים לבעל לשון הרע, ולכך לא חרצו אז לשונם על ישראל [כי רק ישראל תיקנו חלקם בזה].

ומעתה יבואר דברי המדרש שבראש דברינו כמין חומר, דר' ישעיה תמה, דכיון שהכלב מרמז לבעל לשון הרע, ואין טומאת הלשון כבעל לשון הרע, וע"י לשון הרע מיטמאים כל דברי קדושה שאדם מוציא מפיו כמבואר בספר שמירת הלשון בשם הזוהר, ובפרט שהכלבים הם עזי נפש ונוכחים בפני האדם, שזה מורה על לשון הרע בפניו בלא שום בושא, א"כ אין הם ראויים להלל את הקב"ה בדברי תהילה ושבח, אחר שטימאו את לשונם.

והשיב לו המלאך, שמה שראויים לזה, הוא מפני שבצאת ישראל ממצרים לא חרצו לשונם, וזה מורה על מעלתם שזכו בתיקון לשונם, וכיון שנתקנו במקצת זכו ליכנס לקדושה. ומה"ט זכו ג"כ לעבד מצואתם עורות ספר תורה, כי ספר תורה הוא המקור לדיבורים מצד הקדושה, ואין ראוי להוציא דיבור בקדושה ע"י מי שנטמא לשונו בלשון הרע וכדברי הזוהר הנ"ל, אבל כיון שזכו ליכנס במקצת לתוך הקדושה, לכך מעבדים את העור בצואתם [ולא הם עצמם].

חיוב הפסד ממוזן למוניע לשה"ר

הרב ישראל וינמן

בחפץ חיים (לשה"ר כלל א סע' ו) פסק, דאף אם נמצא במצב שאם לא יספר בגנותו של ישראל יסובב לו הפסד גדול בענין פרנסתו, כגון שהוא תחת רשות אחרים - אנשים פרוצים מאד בזה העון החמור - עד שאם יראו מי שאין פיו פתוח כ"כ כמותם, יחזיקו אותו לשוטה ופתי, וע"י זה יסלקוהו ממשמרתו ולא יהיה לו במה לפרנס את בני ביתו - אע"פ כן אסור, ככל שאר לאוין שמחויב ליתן כל אשר לו, ולא לעבור עליהן, כמבואר ביו"ד (קנז א), עכ"ד. וכן פסק בדיני רכילות (כלל א סע' ו) שאפילו אם הוא רואה שע"ז שלא יגלה רכילות יסובב לו הפסד, כגון שהוא תחת רשות אחרים וכשהם מבינים את הדבר ועומדים עליו שיגלה להם והוא אינו רוצה, יחשדוהו שגם ידו הוא עם פלוני, ועבור זה יסלקוהו ממשמרתו ולא יהיה לו אח"כ במה לפרנס את בני ביתו, אע"פ כן אסור, שמחויב ליתן כל אשר לו ולא לעבור עליהן.

ובבאר מים חיים (בדיני רכילות) הקשה מהא דפסק הרמ"א (שפח סע' ג) דמי שמוסר שדות חבירו למלכות אפילו להציל את ממונו עצמו חייב משום גרמי, והש"ך (ס"ק כב) מביא ראשונים החולקין בזה, ודעתן דאונס ממונו הוא אונס ופטור, ולכן לדינא כל אחד יכול לומר קים לי כדעות האלה שזה אונס ופטור. והקשה הח"ח, דאם אונס ממונו נחשב אונס ופטור, לכאורה גם אין חיוב למסור כל ממונו שלא לדבר רכילות, דהרי הוא אונס שלא להפסיד ממונו. ומיישב הח"ח, דאונס ממונו הוא פטור דוקא מחיוב תשלומין, כל שהוא רק גרם הפסד לחבירו ע"י אונסו, אבל בנוגע לאיסור, כמו לספר רכילות על חבירו משום שהוא אונס בגלל ממונו, אין לזה מקור, כי האיסור להיכן אזל. **ויש לדייק, למה הח"ח הקשה כן דוקא בדיני רכילות ולא בדיני לשה"ר בתחילת ספרו, ולא דבר ריק הוא!!**

והנראה בזה, בהקדם מה שלכאורה יש סתירה בדברי הרמב"ם (יסודי התורה פ"ה), דבהלכה ד' כתב, דמי שהיה צריך ליהרג על ג' החמורות ולא לעבור, והוא עבר ולא נהרג, שהגם שביטל כמה מצוות חשובות, אין מענישין אותו כיון דהיה אונס בעצם עשייתו, אך בהל' ו' כתב דמי שהוא חולה נוטה למות וצריך לעבור על אחד מג' החמורות לרפואתו, דאם עבר מענישין אותו והעונש הראוי לו, ולכאורה סתר משנתו, דגם במקרה שהוא חולה נוטה למות וריפא עצמו ע"י שעבר על אחד מג' החמורות, לכאורה גם זה נחשב שהיה אונס.

ותירץ האור שמח (שם) והחמדת שלמה (או"ח לח אות ה, טו-טז), דאינו דומה האונס של הלכה ד' לזה של הלכה ו', דבכפוהו גויים לעשות מעשה עבירה הרי זה נחשב אונס גמור, אבל בהלכה ו' איירי בחולה שצריך לעבור על אחד מהג' חמורות להציל את חייו ועבר, וזה נחשב שעבר מדעתו, ולא הוי אונס גמור, שהרי הוא החליט מעצמו לקחת התרופה.

ובזה מבואר כמין חומר למה הקשה הח"ח מהש"ך דוקא בדיני רכילות, דשם איירי במי שהוא תחת רשות אחרים, וכשהם מבינים את הדבר **ועומדים עליו שיגלה להם** והוא אינו רוצה, יחשדוהו שגם ידו עם פלוני, ועבור זה יסלקוהו ולא יהיה לו אח"כ במה להתפרנס. דזה שהבעל הבית עומד עליו שיגלה לו הרכילות, ואם לאו יסלקנו מעבודתו, דומה לכפוהו גויים, דאיירי בה הרמב"ם בהל' ד', והו"א שזה נחשב "אונס ממונו" ומותר, קמ"ל הח"ח דהאיסור נשאר במקומו.

משא"כ בדיני לשה"ר איירי במי שנמצא במצב שאם לא יספר בגנותו של ישראל יסובב לו הפסד בענין פרנסתו ולא יהיה לו במה להתפרנס, וזה דומה ממש למתפראין, כי לא כפוהו לדבר לשה"ר, אלא שהוא החליט מדעת עצמו לדבר לשה"ר כדי שלא יסלקוהו מעבודתו, וזה דומה לאחד שנטה למות שאם הוא לא יקח התרופה הוא ימות, ואם עבר ולקח את זה נחשב אונס גמור. וממילא לפ"ז פשוט דלא קשה מידי מהש"ך דאיירי דוקא בכפו אחרים, ולא ביכפה את עצמו, ודו"ק.

שער הציון

גדר לשון הרע

ברמב"ם הל' דעות (ז, ד) משמע דמדגרי לה"ר ותנאו הוא שמדבר **בשנאה** עיי"ש. אכן הח"ח (כ"ג ג') כ' עפ"י היד הקטנה (טו, ו) שאפילו אינו מדבר מתוך שנאה ולא נתכוון לגנותו, ה"ז אסור מדאורייתא. בחילוק מוציא שם רע מלה"ר, עיי' רמב"ם שם דמוש"ר הוא שקר ולה"ר הוא אמת. [וכן בפי"מ אבות א, טז]. ועיי' שד"ח ח"ד ל' כלל סג. והאזה"ח בפר' תזריע ביאר (יג, ב) דלכן יש ב' מראות **שאת ובהרת** (עיי' נגעים א, א), שאת ע"ש לא תשא, דהיינו שקר. ובהרת ל' בהירות המורה על נכונות הדברים ואעפ"כ מאוסים. עיי' מש"ח פר' כי תצא עה"פ ונשמרת מכל דבר רע (כג, ז) דבכלל זה שלא לגלות סודות צבאיים, ונסמך על הספרי (רנד) "כשהוא אומר דבר רע אף לשה"ר". וביאר דיש ב' סוגי לה"ר, הא' בתוך ישראל מזה לזה, והב' מחוץ למחנה ישראל. והוא סיבת גלות מצרים [אכן נודע הדבר - דילטורין], וסיבת חורבן הבית [קמצא ובר קמצא]. ומתחלק גם בכפרת הקטורת דבהיכל מכפרת על הא', ודקה"ק מכפרת על הב'. עיי' פחד יצחק (שבועות ג) דאיכא ב' סוגי לה"ר סיפור בגנות חברו וביטול העשה דבצדק תשפוט עמיתך, [וביאר דמעשה דמרים הוא הענין הב'].

בין אדם לחברו או למקום

בנתיבות הקדש (ערכין טו): על מ"ש שם דתקנתו של מספר לשה"ר שיעסוק בתורה. והרי צריך לפייס את חברו, והביא דהגרי"ז תי' שחטא לשה"ר הוא בין אדם למקום, ולכן מהני. ויש להביא ראייה דיש לה"ר בין אדם למקום אף באופן שאינו תלוי בחברו, ממש"כ הח"ח בכלל ג (ס"ו) שאפ"י לא בא עיי' הלשה"ר שלו שום רעה למדובר, מ"מ הו"ל לה"ר וצריך כפרה. [ומ"ש בכ"ז ס"ב לענין תשובה וכפרה דאיכא גם ב"א למקום וגם לחברו, איירי דאיכא ב"א למקום מצד שעבר על רצון ה' וככל איסורי ב"א לחברו. והכא הנדון דגדר האיסור יהא מצד ב"א למקום שאינו תלוי בחברו]. ועיי' רמב"ם סוף הל' טומאת צרעת, בביאור אזהרת זכירת מעשה מרים, שדיברה באחיה וכו' והוא **לא היה מקפיד**... שנ' והאיש משה עניו מאוד, ואעפ"כ מיד נענשה בצרעת. הרי דאף שלא היה כאן חסרון בב"א לחברו, כיון שלא הקפיד, מ"מ חשיב איסור לשה"ר. ולכא' הכי מוכרח מהמרגלים שנחתם גז"ד על לה"ר כדאי' בערכין (טו) אע"פ שדיבורם היה על עצים ואבנים, ולא היה בזה שום חסרון מצד ב"א לחברו, אלא רק למקום. ובס' אפריון (בהעלתך) נקט דאיכא ב' החסרונות, שמגנה את חברו ושמתיל מום במעשי הקב"ה, וביאר בזה התביעה על המרגלים שלא למדו ממרים, עיי"ש. [ועיי' בספר הזכרון לפחד יצחק (שלה) דחקר אם שנאת חברו בלב (כשלא גרם צער) היא ב"א לחברו או למקום, ונפ"מ לגבי פיוס בעיו"כ].

מוזיק או מידה רעה

בח"ח הנ"ל (כ"ג ס"ו) דאסור אף כשלא יגיע לנדון שום רעה, מוכח דעצם הדיבור בגנות אסור ולא מצד הנזק. וכמ"ש ברמב"ם דמשמע מהרמב"ם והסמ"ג דהתורה אינה רוצה שישראל יגנה את חברו. ועיי' בפתיחה שהאר"י בחומר האיסור כמדה מגונה. אך עיי"ש בס"ד דמשמע שהעיקר הנזק ממ"ש שאין איסור בסיפור לה"ר אם אינו מזכיר שמו [וגם השומע לא יבין מיהו]. ולכא' מצד המידה רעה יהא אסור אף בכה"ג דסו"ס מדבר בגנות ישראל. ויש ליישב. ובדברי רבינו יונה משמע דאיכא לב' הענינים שכ' (ש"ג רטז) והמספר לה"ר שתיים הנה קוראותיו, **הנזק והבושת** אשר יגרום לחברו, ו**בחירתו לחייב ולהרשיע** את חברו ושמתו לאידם. אמנם אין הכרח מדבריו דגדר האיסור תלוי בזה, אלא שבבמציאות מקלקל בב' הענינים הנ"ל, וזה ודאי לכו"ע דיש בזה נזק והשחתת הנפש. ועיי' ש"ע (עד' כ') על ענין לשה"ר, כי יענש על ובמקום, [אולי גם שם הכונה לריוח שמרחקים ממנו בני אדם]. הפשיעה בה אע"פ שלא נתכוון לבזות את חברו. ומבואר דגדר החטא הוא המזיק ולא המדה הרעה.

שער הציון

לשה"ר על דומם

חטא המרגלים היה בסיפור דיבת הארץ, כדכתיב בקרא (שלא יג, לב), ובערכין טו. בוא וראה כמה גדול כח לה"ר ממרגלים ומה המוציא ש"ר על עצים ואבנים וכו'. ועיי' כתובות קיב. שלא להתרעם על ישיבת אר"י, ולפ"ז הוא דין מיוחד בא"י ולא בכל עצים ואבנים. אך היראים (קצא) יליף מהמרגלים שהוציאו דבה על הארץ שאפ"י על עסקי חברו וממונו אסור להוציא דבה וכו'. [והביאו הח"ח בכ"ה ס"ז] עיי"ש. [ובזה פשיטא שאפ"י אם אומר אמת אסור כשגורם נזק, וכמ"ש בבמ"ח י']. ולמשנ"ל דחטא המרגלים עיקרו מצד ב"א למקום, לכא' אינו דוקא על ממון חברו, אלא כל דומם. ובאמת כ"כ החיד"א (דבש לפי ע' ביזוי) "**אין לבזות אפילו לדומם**... והמרגלים נענשו על שהוציאו שם רע על עצים ואבנים". ועיי' במדב"ר חוקת (יט, כב) דבהוצאת שם רע על המן נקרא מספרי לה"ר, ולכן נענשו עיי' הנחש. ומובא בבעה"ט שם (כא, ו). ויל"ע אם האיסור רק כשמוציא דיבה כמרגלים, או גם כשאומר גנות של אמת הו"ל לה"ר כמו באדם. ובענין לה"ר על גוי, עיי' ארחות חיים להרא"ש (יום ה') שכ' שאסור לספר לשה"ר על שום בריו.

נגעים באים על לשה"ר

בערכין טז. א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין, על לשון הרע וכו'. וביאר באהל יעקב דעיי' נגעים שמטמאים בכח אמירת הכהן יש לימוד לחוטא בגודל כח הדיבור. ומבואר שם דהוא רק בלשה"ר דאהנו מעשיו, [פירש"י שנתקוטטו על ידו]. ובהעמק דבר פר' מצורע (יד, לד) ביאר בזה הא דנאמרה פר' נגעים ב"כי תבואו אל ארץ כנען", וא"י במדרש שהוא ע"ש שהיו סוחרים [כנען הוא ל' סוחר]. וכיון דצרת באה על לשה"ר דאהני מעשיו להזיק, וזה מצוי בעיקר בין סוחרים שמזיקו בלשה"ר, לכן נתייחדה הפר' בלשון זו.

ועיי"ש בשטמ"ק (ט) בשם הרא"ש דמשמע דנגעים מכפרים אף בלא תשובה. ולכא' הוא מוכרח דהא כל מה דבאים נגעים הוא כשלא שב. משא"כ בכפרת המעיל (ערכין שם) שכ' הבעה"ט (תצוה כח, לב) במה שהמעיל מכפר על לה"ר, שאם חטא בלה"ר יעשה שפה לפיו שימנע מלה"ר ויעשה תשובה ויתכפר לו. [וכן מבואר ברא"ש שהובא בשטמ"ק שם דבגדי כהונה אינם מכפרים במקום עונש למי שלא שב מתשובה, דאל"כ למה גלו ישראל והלא נתכפר להם על ע"ז וגע"ו ושפ"ד עיי' הבגד"כ, עיי"ש].

הח"ח (בפתיחה במ"ח סוף ג') נסתפק אם גם המקבל לוקה בצרעת, והפחד יצחק (ס' הזכרון שכת') פשט מהא דסיבת עונש הצרעת מכיון שהבדיל בין אדם לחברו, והרי פשוט דהמקבל הבדיל יותר מהמספר דרק עיי"ז אהני מעשיו של המספר. ועיי' שפ"א ערכין טו. דהמקבל לה"ר חמור כמספר שהרי בדור המדבר נענשו כולם בחטא המרגלים אף שרק המרגלים אמרו, וע"כ נענשו משום קבלתם.

שמירה מלשה"ר

עיי' ערכין טו: ר' אחא בר' חנינא מה תקנתו שלא יבא לידי לה"ר, אם ת"ח רוקן יעסוק בתורה, אם ע"ה ישפיל דעתו. ובב"ב קסד: מבואר דאין אדם ניצול בכל יום מאבק לה"ר. וכ' הח"ח בהק' (בהגהה) דנא' בסתמא אבל אם לומד הענינים האלו יוכל להנצל גם מזה. ועיי' בהסכמת הגאונים ר' יוסף ור' בצלאל הכהן לח"ח שהכריחו דהתקנה דיעסוק בתורה הוא רק תורה של לימוד לה"ר, וע"ז נאמר דתורה מצלת גם בעידנא דלא עסיק בה מחטא לה"ר. ובחשק שלמה בערכין שם הק' מאי שייך מאי תקנתיה והלא יש לאדם בחירה להזהר מזה, ויישב עפ"י הבית שמואל דכיון דלה"ר הוא מעבירות שאין אדם ניצול בכל יום, א"כ בחירתו קשה, ותקנתו שיעסוק בתורה או שישפיל דעתו ואז ינצל מהחטא. ומ"ש שאין ניצול בכל יום היינו אם לא עסק בתורה ולא השפיל דעתו. עיי' באלשיך בפר' מצורע שהאר"י לבאר כל סדר טהרת המצורע שכל פרט בא כתיקון עיי' רמז הפרישה והזהירות משפת יתר.

שואל כענין - בעניני לשה"ר

הרב מנחם כהן

- בגמ' ערכין כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. ויש להסתפק האם העונש זהו הפצע שבנגע, או טומאת הנמוגע (ועיי' יבמות קה). ושם מוזכר שעל גילוי עריות מגיע נגעים מהא דכתיב ויגעה ה' את פרעה ושם המובן לכאורה לפצע שבנגעים, [ואולי גם שם הכונה לריוח שמרחקים ממנו בני אדם].
- ובח"ח שמירת הלשון שער הזכירה ס"ו עומד לבאר מדוע כהיום אין עונש נגעים וישב לפי שאין כהן המטרה הלכך לא באים הנגעים. [ובשמעות חיים ערכין כתב בהיפוך שכיון שהיום אין מראים לכהן שיטמא אין כלל תורת נגע שיכפר ודוק].
- אין לוקין בלאו של לשה"ר. ובהגהות מים חיים [נדפס ברמב"ם מהדורת ש"פ] כתב דהוי לאו שאין בו מעשה. ויש לפלפל באופן שכתב לשה"ר, דילקה [אין נימא דעבירה שאין בה מעשה כשעובר במעשה לוקה, וא"כ ילקה בזה. ויותר היה לפרש לפי דהוי לאו שבכללות וכן כתב בהמשך דבריו.

9141217

רשימה זו מעודכנת לקראת זמן קיץ הבעל"ט

זמן	נושא	מקום	טל'
נץ- 4:30	סנהדרין גמיש	ברכפלד	0527600599
9-1	דף יומי עיוני	פתוח	9740575
9-1	שבת	בית אבא	9761927
9-1	נשים נזיקין	בית תפילה	0548454140
9-1	דף יומי	פתוח	0526109631
שעה וחצי בבוקר	הלכה	פתוח	9744772
שעתיים 9-1	דף יומי	פתוח	0527644586
9-12	פתוח	ברכפלד	0573101991
9-1	תערובות	אזור בית אבא	0548429572
9-1	בחור נזר ישראל רמה מתקדמת	נזר ישראל	0527657872
9-1	שבת עיון להלכה	ברית יצחק	0573105166
10-1	ג'מ עיון	עדיף ברכפלד	0548426868
9-1	הגזול עצים- עיון קל	עדיף בית שלום	9740276
10-1	דף יומי	גמיש	0504119216
8:30-1 (חלקי)	האיש המקדש	ביהמ"ד אהלי ספר	9741178
9:30-12	סנהדרין, פרק הנשרפין פתוח	קרית ספר	0573142774
9-1	מפעל הש"ס 70 דף, פתוח	פתוח	0527635935
1:45-2:30	מעוניין ללמוד עם בחור	גמיש	9797405
4-7	הלכה	עדיף חפציבה	0527687837
5-7	עדיף בבא קמא- גמיש	גמיש	0527120955
4-6	גיטין	גמיש	9751039
4-7	תערובות	ברכפלד	9743044
5-6	שבת	ברכפלד	0573136277
5-6	דף יומי עדיף שיעור	גמיש	0527683809
4-7	לולב הגזול עיון	פתוח	0573130351
4-7	עדיף נושא הלכתי	פתוח	0737257272
4-7	מפעל הש"ס 70 דף, פתוח	פתוח	0527635935
7-9	גמ'	גבעה דרומית	9298785
8-10:30	ב"ק א כתובות חזרה	פונביץ' שד"ח	9798417
שעתיים 9-12	נשים נזיקין כדף ליום	זכרון משה	9298964
9:30-11	פתוח	אזור חפץ חיים	9744120
9-11	פתוח	מרומי שדה	9760588
6-9 חלקי	עמוד עיון קל	ברכפלד	0573105740
9-10:30	בב"ח	קמ"ח	0722511236
8-11	תערובות	חפציבה	9743044
11:15-12	דף יומי מהיר	ברכפלד	0527664200
9:30-11	פתוח	אבי עזרי	9741482
9-11	לולב הגזול עיון	פתוח	0573130351
8:30-10:30	2 דף לשבוע	ברכפלד	9742448
9-11	מפעל הש"ס 70 דף, פתוח	פתוח	0527635935
9-11	קידושין בקיאות	חפציבה \ גרין- פארק	0548462669
9-10:30	סנהדרין בן טור, דף וחצי לשבוע- השולח עמ' לשבוע	הגבעה הדרומית	0737249079
9-11	גמ'	פתוח	0527640528

יולד

אח"ח

ערב

הרב אילן גרינוולד

איתא בסנהדרין קג, ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא: ד' כיתות אין מקבלות פני שכניה; כת לצנים, כת שקרנים, כת חפנים, כת מספרי לשון הרע, וכי דכתיב 'כי לא אהפך רשע אתה לא יגורך רע'". ופירש"י: "לא יגורך רע" - היינו מספרי לשה"ר, דכתיב בתריה 'תאבד דוברי כזב איש דמים' וגו'.

וממש"כ רש"י דהקרא מיירי במספרי לשה"ר מדכתיב בתריה "תאבד דוברי כזב", משמע לכאורה היינו באומר שקר דוקא - עי' מהרש"א שהבין כן ברש"י, וכ"כ בשדי חמד כללים מעי"ל כלל ס"ג וחס"ד דברי חכמים ס' מ', עיי"ש.

וזה לא כדברי החפץ חיים בכלל א' ס"א שכתב דלשה"ר הוא אפילו על אמת, ואחת מהרירות שהביא בבמ"ח [עפ"י רבנו יונה בשע"ת ש"ג רי"ד] הוא מגמ' זו שהזכירה כת שקרנים וכת מספרי לשה"ר, ואי לשה"ר אינו אסור רק בשקר אמאי חשיב להו בשתים, אע"כ דלשה"ר אפי' על אמת, עיי"ש. ובאמת לרש"י הנ"ל דלשה"ר אינו אסור רק באומר שקר, שוב יקשה אמאי חשיב להו בשתים.

ונראה לענ"ד דגם לפירש"י כת מספרי לשה"ר היינו אפי' על אמת, דיסוד הענין דד' כיתות אלו אינן מקבלות פני שכניה הוא משום ד"חיותמו של הקב"ה אמת" (שבת נה), וממילא "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני", כי למעשה בכל הד' כיתות יש יסוד של שקר; חנופה היא סוג של שקר, דבלא הסיבה שבגללה מחניף לחבירו לא היה אומר דבריו, והיינו אחד בפה ואחד בלב והוי כשקר. וכן ליצנות היא סוג של שקר, דע"י הליצנות מוריד מהערך האמיתי של הדבר עליו מתלוצץ והוי כשקר. וכן לשה"ר אפי' באומר אמת הוא סוג של שקר, דע"י הלשה"ר משתנית ההסתכלות האמיתית על האדם שטיפרו עליו לכיוון שלילי. אלא שבכל כת הביאה הגמ' מקור נוסף לצרף לכת שקרנים שהיא היסוד בזה. שו"ר בספר נתיבות עולם נתיב התוכחה פ"א שכתב קרוב לדברינו, עיי"ש, וב"ש, וא"כ לפ"ז שייך לקרוא ללשה"ר "דוברי כזב" אף על אמת, דהוי כשקר כנ"ל.

ואם כנים דברינו נוסף לבאר עוד בזה עפ"י מש"כ בספר יאיר אור למלבי"ם, דההבדל בין כזב לשקר הוא, דהשקר הוא היפך המציאות, וכזב יש בו ממש אך הוא פוסק ואין לו קיום, עיי"ש. ולהנ"ל א"ש מאוד הפסוק שהביא רש"י "תאבד דוברי כזב" לא כתיב ביה "דוברי שקר", דכיון דמיירי הפס' בלשה"ר אפי' על אמת, יותר שייך בו לשון כזב, שהרי יש ממשות בלשה"ר על אמת מצד עצם האמת הפרטית שבסיפור לשה"ר זה, אך הוא פוסק ואין לו קיום כיון שבהסתכלות הכללית על האדם הוא שקר כנ"ל.

וכן ידוקדק היטב מה דאיתא בשבת לג, דאסכרה באה לעולם על לשון הרע. והמקור שם מהפס' "והמלך ישמח באלקים יתהלל כל הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר", וכתב במהרש"א ז"ל: "לשה"ר נופל בין אומר אמת ובין אומר שקר, אבל האי קרא אדובר לשה"ר שקר קאי" כו' עיי"ש, ולכן מתאים שלא כתוב שם בפס' "דוברי כזב" כי מיירי דוקא על שקר, וכזב יש במשמעו גם אמת כנ"ל, ואדברה, גם משם נראה כמו שכתבנו, דאם "דוברי שקר" שכתוב שם מיירי בלשה"ר על שקר וגם בגמ' ידון לפי רש"י הנ"ל מדובר בלשה"ר על שקר, א"כ למה נקט הפס' כאן לשון שונה וכתב "דוברי כזב", אלא ע"כ כמש"כ דכזב כולל גם אמת.

והנה כתיב "לא תשא שמע שוא" (שמות כג, א), ותרגם אונקלוס: "לא תקבל שמע דשקר". ולכאורה הלא למדו משם לאו לאיסור לשה"ר כמש"ש הח"ח בפתיהה לאוין ב', ומיירי בלשה"ר אף על אמת כדכתב להוכיח שם בבמ"ח. ולהאמור לק"מ, ד"שמע דשקר" היינו גם בלשה"ר על אמת [ומ"מ ותרגם "שמע דשקר" ולא "שמע דכזב", כי מיירי כאן גם בלשה"ר על שקר]. שו"ר מש"כ בח"ח כלל ו' במ"ח ס"ק כ"א בהגה מהיד הקטנה ה' דעות פ"א ה"ח, ז"ל: "לא תשא שמע שוא" הרי זה אזהרה למקבל לשה"ר, וענינו **כי כל דיבור הנמאס והנתעב אעפ"י שהוא אמת הרי זה נקרא שוא ושקר**, כלומר שאין בו ממש ויסוד ואין דבר טוב נמצא בו, כי אם רע כענין שנאמר 'אשר לא נשא לשוא נפשו' וענינו לענינים רעים' כו', עיי"ש. וזה קרוב למש"נ, אלא שהוספנו שיש בזה גם שקר מצד מה שע"י הלשה"ר משתנית ההסתכלות האמיתית על האדם.

נושאי הגליונות הקרובים

****

אחרי קדושים - אל תפנו אל האלילים

אמור - קידוש השם [יונקדשתי']

בהר בחוקותי - עבד עברי

ד"ת מתאימים [עד 700 מילים] אפשר להניח בצירוף שם מלא וטל', בתיבות "עומקא דפרשה" שבפתח אוצה"ס "בית יוסף" רח' שד"ח, ובכרכפלד ליד ביהכ"נ "בני הישיבות" שד' יהוקאל.

או לשלוח בדוא"ל gal200@neto.bezeqint.net

חומר יתקבל בכל שבוע עד יום ג' בערב [ד"ת בכת"י עד יום א'].

אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים.

גליון עומקא דפרשה יו"ל בס"ד מדי שבת, במודיעין עילית, רמת שלמה ואלעד.

[הנושא אחיד והמותבים מבני המקום] ניתן להשיג את עלוני שאר המקומות בטל' 054-8463121

למען עתיד ילדיך
תכנית "שמח תשמח"
לפרטים: 050-4150605

הגליון מוקדש
להצלחת התורם
זב"ב בכל מילי
דמיטב.